

Κάπνισμα

Στρατηγικές μείωσης κινδύνου

Ένα ερευνητικό σεμινάριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Πνευμονολογίας (ERS)
Ferney-Voltaire, France, 2005

Ποιο νομοθετικό πλαίσιο είναι καταλληλότερο για αποτελεσματική μείωση του κινδύνου;

Ομιλία της Fiona Godfrey

Θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε δύο ορισμούς για την έννοια της «μείωσης του κινδύνου» (*harm reduction*): ο πρώτος διατυπώθηκε από τον Robert Wallace στα 2003 και αναφέρει ότι η μείωση του κινδύνου από το κάπνισμα σημαίνει τη μείωση του φόρου των θανάτων και των παθήσεων χωρίς την πλήρη εξάλειψη του καπνίσματος και της χρήσης του καπνού. Ο δεύτερος ορισμός διατυπώθηκε από τον Nigel Gray και τον Jack Henningfield στα 2004 και αναφέρει ότι πρόκειται για προσπάθειες για τη μείωση της έκθεσης σε χρόνιους χρήστες καπνού, είτε μέσω της μείωσης της ποσότητας των τοξικών, καρκινογόνων ουσιών του καπνού ή μέσω της μείωσης της ποσότητας του εισπνεόμενου καπνού.

Η μείωση του κινδύνου θα πρέπει πάντοτε να ενσωματώνεται στα πλαίσια μιας εμπειριστωμένης στρατηγικής ελέγχου του καπνού, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης υψηλή φορολογία του καπνού, πολιτική εξάλειψης του καπνίσματος, απαγόρευση διαφημίσεων και άλλες πολιτικές περιορισμού του καπνίσματος.

Υπάρχει ένα continuum στρατηγικών μείωσης του κινδύνου από το κάπνισμα και παραγώγων της νικοτίνης, το φάσμα των οποίων εκτείνεται από το κλασικό τσιγάρο, το πλέον επικίνδυνο προϊόν του καπνού, μέχρι τη θεραπεία αντικατάστασης με νικοτίνη (*nicotine replacement therapy, NRT*), η οποία θεωρείται η λιγότερη επικίνδυνη.

Μέσα σ' αυτό το continuum, τα τροποποιημένα τσιγάρα βρίσκονται πολύ εγγύτερα στα κλασικά τσιγάρα παρά στην NRT. Η τρέχουσα νομοθετική κατάσταση στην Ευρώπη συνεχίζει να ευνοεί τα πλέον επικίνδυνα τσιγάρα σε βάρος των λιγότερο επικίνδυνων.

Η ομάδα των λιγότερο επικίνδυνων προϊόντων καπνού περιλαμβάνει τα προϊόντα με δυνητικά μειωμένη έκθεση (*potentially reduced exposure products, PREPs*), τα τροποποιημένα τσιγάρα με επιλεκτική μείωση ορισμένων συστατικών (*modi-*

fied cigarettes with selective constituent reduction, SCORs), τα σουνδικά άκαπνα προϊόντα του καπνού τύπου *snus-style*, άλλες μορφές άκαπνου καπνού και τα προϊόντα της NRT.

Ποιος θα πρέπει να νομοθετεί σχετικά με τον καπνό στην Ευρώπη;

Το σχέδιο ASPECT, το οποίο βασίζεται σε μια ευρεία συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, προβλέπει ότι θα ιδρυθεί μια ανώτερη ευρωπαϊκή αρχή ελέγχου των προϊόντων με καπνό ή νικοτίνη.

Τα καθήκοντά της θα περιλαμβάνουν όλα τα παραπάνω προϊόντα, από την παραγωγή μέχρι το marketing, καθώς επίσης και την έρευνα σχετικά με τους κινδύνους που αφορούν τη χρήση του καθενός. Πάντως, η υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου δεν προβλέπεται σύντομα, καθώς το τρέχον πολιτικό κλίμα χαρακτηρίζεται από μια τάση περιορισμού των μηχανισμών ελέγχου της αγοράς. Ωστόσο, ακόμη και αν η παραπάνω υλοποίηση αποδειχθεί δύσκολη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, είναι εφικτή η δημιουργία εθνικών «παρατηρητήριων» καπνού.

Οι Gray, Dressler και συνεργάτες πρότειναν στα 2005 μια πολιτική τριών φάσεων για τη δημιουργία ενός νομοθετικού πλαισίου. Ωστόσο, οι τρεις φάσεις θα

μπορούσαν να συνυπάρχουν σε κάποιο βαθμό.

Φάση I: Βραχυπρόθεσμα

- Η τοποθέτηση όλων των προϊόντων με νικοτίνη στη ρυθμιστική δικαιοδοσία των εθνικών οργανισμών φαρμάκων ή νέων σχετικών αρχών
- Ο ορισμός της «δόσης» για λόγους μέτρησης
- Η υιοθεσία κανόνων του marketing
- Ο καθορισμός ορίων για τις τοξικές ουσίες
- Ο έλεγχος της αγοράς.

Φάση II

- Ο περιορισμός της αγοράς των προϊόντων καπνού
- Η παρουσία ανταγωνιστικότερων προϊόντων νικοτίνης μέσω της φορολογίας ή άλλων στρατηγικών
- Η εξάλειψη των εξαρτησιογόνων ουσιών για τη μείωση της ελκυστικότητας
- Εφόσον είναι διαθέσιμη μια μεγάλη ομάδα «καθαρών» προϊόντων νικοτίνης, πρέπει να αρχίσει η διαδικασία μείωσης της περιεκτικότητας των τσιγάρων σε νικοτίνη.

Φάση III

- Τα τοξικότερα προϊόντα θα ελέγχονται στενότερα

- Η ανάγκη για νικοτίνη θα πρέπει να καλύπτεται από μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων
- Η πρακτική εξάλειψη του καπνίσματος όπως το γνωρίζουμε σήμερα.

Ο καθορισμός του απώτατου στόχου της στρατηγικής μείωσης κινδύνων από το κάπνισμα είναι κεφαλαιώδους σημασίας.

Σε μια πρόσφατη έρευνα καταδείχθηκε ότι το 74% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι ο βασικός στόχος του ελέγχου του καπνίσματος είναι η εξάλειψη θανάτων και παθήσεων, ενώ μια μικρή μόνο μειοψηφία απάντησε ότι πρόκειται για προσπάθεια εξάλειψης της εξάρτησης από το κάπνισμα ή καταστροφής της καπνοβιομηχανίας.

Στο πολιτικό επίπεδο θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για αργοπορία, καθώς η πρώτη ευρωπαϊκή οδηγία εκδόθηκε στα 2001, ενώ η επεξεργασία της άρχισε στα 1998. Οι ευρωπαίοι πολιτικοί, αν και δηλώνουν σύμφωνοι με κάποιες μορφές έλεγχου των καπνιστικών προϊόντων, φαί-

νονται απρόθυμοι να προωθήσουν στην πράξη νέες νομοθετικές ρυθμίσεις. Εν τω μεταξύ, η καπνοβιομηχανία στρέφεται και προς τα PREPs.

Αναφέρθηκε ότι η καπνοβιομηχανία δαπάνησε, κατά τα τελευταία 5 χρόνια, 3 δισεκατομμύρια δολάρια για την έρευνα σχετικά με τα PREPs, τα οποία μάλλον θα πάρουν τη θέση τους μέσα στις υπάρχουσες μάρκες τσιγάρων.

Επίσης, η βιομηχανία εμφανίζει ένα αυξημένο ενδιαφέρον για το smokeless tobacco.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα του

συνεδρίου, τα σημεία στα οποία συνέκλιναν οι εισηγήσεις είναι τα εξής:

- Η νικοτίνη δεν είναι το πρόβλημα
- Τα προϊόντα της καύσης είναι το πρόβλημα
- Η υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων δεν πρέπει να συνεχισθεί
- Τα snus δεν είναι ασφαλέστερα από το τσιγάρο
- Τα snus ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν σαν βοήθημα για τη διακοπή του καπνίσματος
- Ίσως πρέπει να αρθεί η απαγόρευση διαφημίσεων για τα snus.

Σημείωση: Το snus είναι συμπυκνωμένη κόνις καπνού για στοματική χρήση. Καταναλώνεται όλο και περισσότερο σε Νορβηγία και Σουηδία. Συνήθως τοποθετείται κάτω από το άνω χείλος για διάστημα έως και μερικών ωρών. Στην αγορά, υπάρχουν δύο είδη snus, η κόνις, απ' όπου λαμβάνεται κάθε φορά με τα δάχτυλα μια ποσότητα για χρήση και τα φακελάκια μιας χρήσης. IR